

ZZP'ers in de marge: vandaag de kunstenaars, morgen de rest van het land

Werkgevers in de cultuursector willen voldoende ruimte voor fatsoenlijk werkgeversbeleid. Die ruimte ontbreekt nu. De SER en de Raad voor Cultuur sloegen alarm over de zwakke positie van werknemers en zzp'ers in de kunst- en cultuursector en bieden de sector dinsdag 19 april gelegenheid tot een reactie op hun analyse. Overheidsbezuinigingen en de economische crisis troffen de cultuursector hard, juist omdat die ver voorop loopt in de flexibilisering van de arbeidsmarkt. Het lot van kunstenaars vandaag is dat van velen morgen. Hoog tijd om het tij te keren, te beginnen in de cultuursector, en niet voor de kunst alleen, stelt de Federatie Cultuur, de koepel van werkgeversverenigingen en brancheorganisaties in de Cultuur.

Minder loondienst, meer zelfstandigheid

De raden concludeerden dat de arbeidsmarktsituatie in de cultuursector zorgwekkend is. De positie van werkenden in deze sector is zeer kwetsbaar. Dat is het gevolg van de combinatie van dalende werkgelegenheid, een relatief hoge kans op werkloosheid, lage inkomens die verder dalen, een slechte onderhandelingspositie voor werknemers en zzp'ers, het vaak niet verzekerd zijn voor inkomensverlies bij arbeidsongeschiktheid en een geringe pensioenopbouw, maakt de positie van werkenden kwetsbaar.

Het aantal banen voor werknemers in de cultuursector is met 12,3% afgenomen (gemiddelde in Nederland: 2,5%). Tegelijk is het aantal tijdelijke banen toegenomen. Door deze ontwikkelingen vindt er over de hele linie van de cultuursector een verschuiving plaats van loondienst naar zelfstandigheid. Een dergelijke flexibilisering van de arbeidsmarkt hoeft op zich geen negatieve ontwikkeling te zijn. De verenigde werkgevers maken zich echter ernstig zorgen over het gebrek aan financiële mogelijkheden om deze flexibilisering zorgvuldig en degelijk in te regelen. Er zijn noodgrepen gedaan om te kunnen voortbestaan en de cultuursector overeind te houden, maar voor de lange termijn dreigt uitholling van binnenuit. Het professionaliteitsniveau van een hele sector is daarmee in het geding, maar bovenal is de schrijnende situatie van veel werkenden en werklozen in de cultuursector een collectief probleem, van opdrachtgever, opdrachtnemer én subsidiegever.

Risico's voor Nederland

Veel trends en knelpunten op de Nederlandse arbeidsmarkt zijn in de cultuursector uitvergroot zichtbaar. Deze verkenning is daarom niet alleen relevant voor de sector zelf, maar ook voor de economie als geheel. Zzp'ers hebben een geringe pensioenopbouw en zijn vaak onverzekerd tegen inkomensverlies bij arbeidsongeschiktheid. Veel werkenden zitten (deels) in de WW en doen noodgedwongen een beroep op een uitkering of maken gebruik van andere sociale voorzieningen. Een rekening die uiteindelijk bij de Nederlandse bevolking als geheel terechtkomt.

Ruimte in de lengte en de breedte

Overheid, werkgevers en werknemers moeten zorg dragen voor een versterking van het besef dat de cultuursector veel te bieden heeft, maar dat daar redelijke inkomsten tegenover moeten staan. De doorgeschoten bezuinigingen leggen een bom onder de culturele infrastructuur, landelijk en lokaal. Dit is te voorkomen als werkgevers de ruimte krijgen om fatsoenlijke overeenkomsten en beloningen aan te bieden. De Minister van OCW, de cultuurfondsen en de bestuurders bij provincies en gemeenten hebben hier een keuze.